

J I Ř Í M E J S T Ř Í K

HISTORIE A SOUČASNOST VÍNA V ČECHÁCH

Pátý korunovační klenot

O autorovi

Obdivovatel vína a hledač jeho skrytých významů, váhavý milovník života a věčný pochybovač, vyznavač paradoxů, v jejichž záhybech doufá nalézt ta nejskrytější tajemství. Ale jak je zvyklý stále něco dělat, chtěl se pustit do českých dějin. A skončilo to – jak jinak – u vína. S vínem rozjímá dlouho a rád o něm píše a vypráví.

Autor je vystudovaný právník, který prošel řadou povolání. Od právní praxe až po ředitelskou funkci. V roce 2012 vyšla v nakladatelství ANAG jeho kniha *Filozofie a mystika vína*. Je také autorem knih *Češi v cizině* a *Hovory o víně* a tvůrcem rozhlasových pořadů *Červený a bílý* (oceněn Zlatým znojemským hroznem 2006), *Hovory o víně* (s Lukášem Hurníkem) a *Knihy, na které vám nezbyl čas*. Rovněž se podílel na vzniku televizního seriálu *Putování za vínem*.

1

2

	O autorovi	3
	Poděkování	7
	Úvod	8
1	Historie vinařství v Čechách	14
2	Současnost vína v Čechách	40
3	Víno a alkohol	80
4	Praha vinná	96
5	O vínu z Čech	132
6	Duch vína	144
	Přehled literatury	168
	Jmenný rejstřík	173

1. HISTORIE VINAŘSTVÍ V ČECHÁCH

Posezení s Vlastimilem Vondruškou

Doktor Vlastimil Vondruška je úspěšným autorem historických románů z českých dějin. A nejen to. Úspěšně se věnuje výrobě replik historického skla, přednáškové i publicistické činnosti a je autorem divadelních her. Ostatně, byl svými sudičkami prorocky nazván „Vlastimil“! Patří k těm nemnoha, kteří mají nějakou tajnou dohodu s časem, který dokážou nafukovat a všelijak s ním manipulovat a dovedně využívat jeho relativity. Jinak si totiž neumím vysvětlit, kde na to všechno bere..., no ano, čas. Při četbě jeho románů a historických detektivek jsem obdivoval jeho vhled do dobových nálad, cit pro atmosféru doby a plastickou životnost jeho postav. A to je právě jedna z nejdůležitějších věcí,

kteří mě na vínu, na vinohradnictví a lidech, ať už jsou sklep mistry nebo šenkýři, zajímá. Domluvit si schůzku s panem Vondruškou byl sice běh na dlouhou trať, ale nakonec se podařilo. Vlastimil Vondruška byl dochvilný a nadmíru ochotný. A i když historie vína není jeho specializací, bez váhání sáhl do rozsáhlých zásob svých vědomostí a znalostí a s nadšením jemu vlastním se rozpovídal. A překvapil mě hned v úvodu:

„Vliv jiných civilizací na Evropu, pokud jde o pití vína, je velmi důležitý. Kromě známého přeměňování vody ve víno je doloženým faktem, že Germáni při svém příchodu do Evropy pili pivo. Po celý raný středověk a ještě

Vlastimil Vondruška

i počátkem vrcholného středověku je boj mezi křesťanstvím a pohanstvím vlastně bojem mezi pitím vína a pitím piva. Například svatý Kolumbáriu prý, když konal v 7. století misii k pohanským Švábům, přišel do jejich vesnice a tam se na ohni vařilo pivo. No, a protože podle milého Kolumbária v onom pivu byl ukryt sám ďábel, tak kotel zvrhl, Švábové přijali křesťanství a začali pít víno. Tahle historka je pochopitelně dosti naivní, ale skutečně se ještě ve 12. a 13. století v církevních učeních zabývajících se tímto tématem hovořilo o víně s mimořádnou úctou, neboť víno povznáší mysl k Bohu, zatímco pivo jenom hasí žízeň.

Tím se vysvětluje také to, proč u nás bylo víno v době knížecí tak oblíbeným nápojem, pilo se ovšem především na knížecím dvoře, a proč dokonce samotný Václav pracoval na vinici. Tam nešlo o opojný účinek vína, ale o to, že víno symbolizovalo křesťanství. Pohanský lid v té době pil pivo a také hojně medovinu. Tyto

nápoje se pochopitelně popíjely též na knížecím dvoře, ale připíjelo se nápojem ušlechtilým, tedy vínem. Když ve starých legendách nacházíme zmínky o tom, jak Václav zakládal vinice pod Pražským hradem, musíme vzít v úvahu, že tehdy probíhalo období globálního oteplování. Evropa se začala oteplovat už někdy na přelomu 7. a 8. století a toto oteplení bylo větší než to, které nám hrozí v současnosti. Bylo teplo, což znamená, že se dařilo nejen vínu, ale také obilí a celému zemědělství, vytvářela se nadprodukce a uvolňovaly se pracovní síly, v důsledku čehož vznikaly raně feudální státy.

Víno se však nepěstovalo jenom pod Pražským hradem, ale všude tam, kde existovaly knížecí dvorce. Také se stavěly kostely a později kláštery, kolem nichž se zakládaly vinohrady. Víno se totiž pěstovalo takovým, řekněme, samozásobitelským způsobem. Jenomže pak se začalo ochlazovat, vínu se už tolik nedařilo a výnosy začaly klesat. Proto se postupně, a to už přecházíme do období vlády Karla IV., začaly dovážet rezistentní révy, které snesly i drsnější podnebí, a také z ciziny začali přicházet lidé, kteří měli zkušenosti a dovedli révu pěstovat a šlechtit. Karel IV. začal dovážet révu i vinaře z Burgund ne snad proto, že by tady chtěl vinařství založit, ale proto, že dosavadní způsob pěstování révy začal chřádnout a výnosy se postupně snižovaly. Totéž však platí i u obilnářství. Celá tato situace vedla k profesionalizaci zemědělství a tím také vinařství. Začaly vznikat cechy a jiná profesní sdružení, ale také právní předpisy ochraňující vinohrady a pěstování révy. Tehdy přišlo to známé ‚zatloukání hory‘, tresty za krádeže a poškozování vinic a podobně.

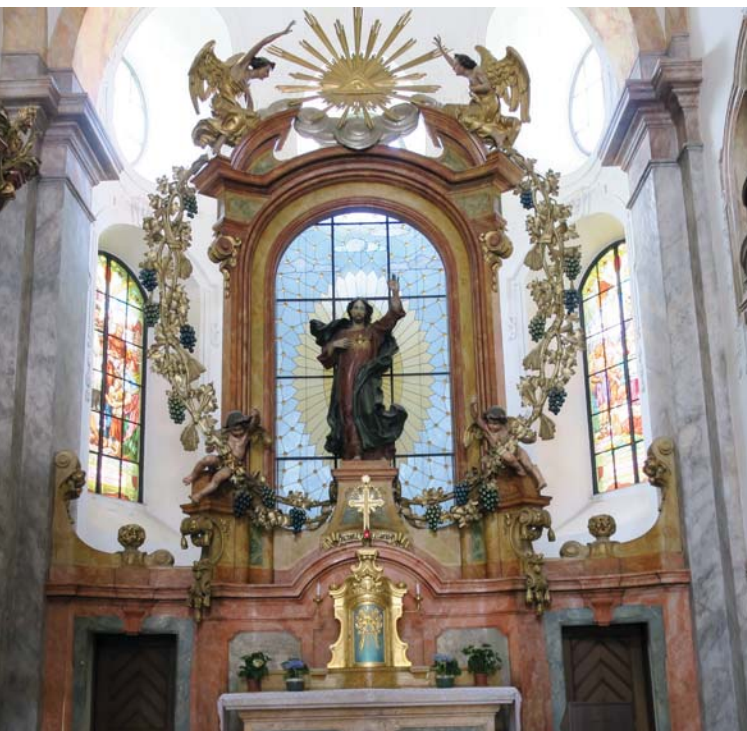
Porta Bohemica (Kalvárie)

V období renesance byly některé typy zemědělské činnosti považovány za speciální a exkluzivní a k těm patřilo i vinařství. Je pozoruhodné, že nikde v Čechách se nevyskytovala robota na vinohradech. Možná že někdy při sezónních pracích, jako bylo třeba okopávání, tam někoho nahnali, ale obecně se na vinicích nerobotovalo. Pokud poddaní pracovali na vinicích, tak to bylo vždy formou námezdní pracovní síly, tedy za peníze. Je přirozené, že vrchnost tam nenahnala kdejakého pobudu, ale vybírala si pouze jedince, kteří tu práci skutečně uměli. Na Moravě byla situace ovšem jiná, tam se po třicetileté válce robotovalo i na vinicích.

Teprve v 18. století učení lékaři zjistili, že alkohol škodí. Do té doby to lidstvo nevědělo a bylo mu zjevně lépe. Pití vína nebylo považováno za něco hanebného, a dokonce ani opilství nebylo nic potupného. Ve starověku dokonce panovalo přesvědčení, že ústy opilého promlouvá samotný Bůh. A to samozřejmě

platilo i ve středověku. Panovník byl totiž mužem nejlepším ze všech a také musel být přirozeně ve všem lepší než jeho rytíři, aby byli ochotni jít za něj do boje a zachovávat mu věrnost. Ono navíc mnohde platilo, že král musel umět „uchlastat“ svoji družinu! Traduje se historka o tom, že po smrti jakéhosi panovníka se dva adepti ucházeli o uvolněný trůn. Oba byli hrdinové a oba by si trůn zasloužili. Jenomže jeden měl žaludeční vředy a nemohl pít, a proto se králem stal ten, který byl schopen se svou družinou vínu dosyta holdovat. Panovník musí něco vydržet, a kdo nemůže pít, je s ním něco v nepořádku, a tudíž není perspektivním vládcem. Tehdy to bylo normální, ba dokonce žádoucí. Dnes, když panovník pije, tak mu za to spíláme.

Připíjení vínem tenkrát bylo společenským rituálem zábavy. Staří Čechové měli své přípitkové rituály a tak, když vám někdo připil, museli jste ten přípitek opětovat. Proto se

opakovaně opětovalo, až se celá společnost zpi-la pod obraz. Ale tak to bylo správně, protože tím se utužovala soudržnost a povzbuzovala důvěra. Opilství tak nemusí být vždy považová-no za společensky nepřijatelné, protože ve své době stmelovalo společnost.“

Takové stmelování společnosti, povzbuzo-vání důvěry a prohlubování vztahů za pomoci alkoholu zajisté trvá dodnes. A je to jedna z dů-ležitých funkcí vína, že totiž dokáže rozpouš-tět bariéry, které mezi lidmi existují, dodávám já a pan Vondruška přidává jednu historku ze svého života:

„Během svých vysokoškolských studií jsem měl problémy na katedře etnografie. Soudrž-nost této katedry byla postavena na tom, že se společně chodilo důkladně popíjet do vinárny Blatnička. Jenomže já jsem se v té době věnoval horolezectví a velmi tvrdě jsem trénoval. V dů-sledku toho jsem byl téměř abstinents a vinař-ské dýchánky jsem zpravidla vynechával. Náš ročníkový vedoucí mě za to neměl rád, proto-že si myslel, že se nad ně povyšuji, když s nimi do vinárny nechodím.“

Tak to vidíte. Lidé se zase tak moc nemě-ní a některé rituály, i když v moderní podobě, se dodržují dodnes. Nevím, zda by zapřisáhlí abstinenti naše argumenty ve prospěch sociál-ních funkcí vína uznali za relevantní, ale dají se snadno vypořádat jisté distinkce mezi náro-dy, které pijí převážně víno, národy, které dávají přednost pivu, a do třetice i mezi národy, které preferují třeba vodku. Pan Vondruška dále za-brousil do své další úspěšné profese, a sice sklář-ské výroby replik středověkého nápojového skla.

Oltář v kostele sv. Václava v Kutné Hoře (nahore)
Detail motivu vína na oltáři (dole)

J. W. Goethe a víno

Hovoříme-li o vlivu vína na uměleckou tvorbu, nelze nevzpomenout na velkého znalce a milovníka vína z období před druhou světovou válkou – Františka Rudolfa Čebíše. Napsal několik pozoruhodných publikací o víně a stolování.³⁸ Mimo jiné pro své přátele vydal k Novému roku 1933 soukromý tisk *Goethe a víno*. Autor Friedrich von Bassermann-Jordan v něm píše o tom, že geniální Goethe už v sedmi letech napsal v latině promluvu o víně!³⁹ Frankfurt tehdejší doby byl obklopen vinicemi a vinice vlastnila také rodina von Goethe. Není tedy divu, že se tematika vína a vinobraní objevovala i v Goethově díle:

„Po rozmanitém ovoci letním a podzimním jsme se však nejvíc těšili na veselé vinobraní. Inu, vždyť je zcela nepochybné, že jako víno samo dává krajům, neroste a se pije, povahu volnější, taktéž tyhle dni vinobraní šíří neuvěřitelné veselí.“⁴⁰

Autor uvádí řadu pochvalných poznámek a odkazů k vínu v díle Goethově a řadí ho v tomto smyslu i ke Galénovi a Hippokratovi, kteří také vínu holdovali a pochvalně se o něm zmiňovali ve svých spisech. Je známo, že veliký Goethe často pobýval v Karlových Varech, kam to ostatně neměl z bavorského Frankfurtu daleko. Dochovala se dokonce i objednávka

svinibrodského vína, které si mistr objednal pro svůj lázeňský pobyt. Svou náklonnost k vinné sklence vtělil i do mnohých básní!

„Já píval a pil – a teď dvojnásob rád!
Vždyť víno nás vznáší, až pán jsme a rád –
a odpoutá z řetězu slova.

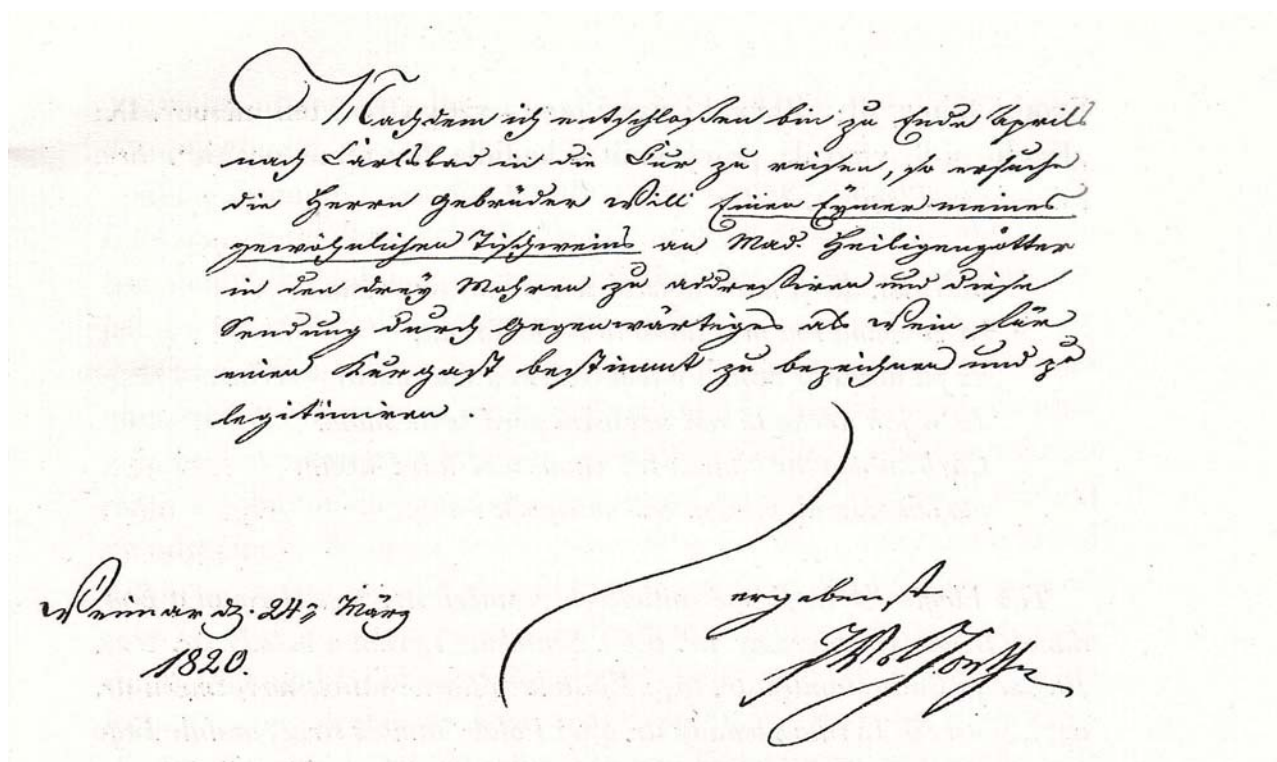
Ba, nehledě zbývá-li na zítřek lok –
neb mizí-li ze sudu nejstarší mok –
už stárnou nám vínka zas nová.“

Není známo, zda si stárnoucí velikán získal náklonnost mladičké Ulriky von Lövetzow svým šarmem a vzděláním, nebo zda v tom hrál roli také čarovný nápoj lásky. Jak však víme z historie, Ulrika prošedivělého nápadníka odvrhla a zbytek života strávila na severu Čech,

³⁸ V letech 1923–1933 otiskl přes šedesát článků o víně a stolničení. Patřil ke společnosti Kolářova stolu v pražské kavárně Slavia.

³⁹ Viz Friedrich von Bassermann-Jordan: *Goethe a víno*. Soukromý tisk Jos. Oppelta synovec, Praha, 1932, s. 3.

⁴⁰ Tamtéž, s. 4.

Goethova objednávka svinibrodského vína pro svůj lázeňský pobyt v Karlových Varech

na zámku v Třebívlicích. Ostatně víno je podle Goetha snad i lepší než náklonnost ženy:

„Vy, jimž se pranic nechce žen –
Váš duch bud' vínem pozdvižen –
vždy výš a výše.
Sic vínko hlavu zatíží –
leč desetkrát víc potíží –
hňup z manželské má číše!“⁴¹

Velikán Johann Wolfgang von Goethe však nebyl jen suchopárným klasikem, ale, jak se říká, „uměl za to vzít“. Bassermann-Jordan cituje pamětníka Varnhagena, že v době svého prvního výmarského pobytu besedoval s vé-

vodou výmarským a princem Ludvíkem Ferdinandem Pruským a toto besedování, či spíše popíjení vína, trvalo po celou noc a Goethe si při tom nijak nezadal. Dokonce podotýká, že dokázal pít hrozně.⁴² Jeho životopisec George Henry Lewes poznamenává, že mistr vypil dvě až tři lahve denně, ale nikdy se nestal otrokem alkoholu.

Oblíbil si červené šampaňské a také červená vína z Languedocu. Ve Faustovi poznamenává: „... kdo ryzí Němec je, má pifku na Francouze, leč jejich vína pije rád.“

Na rozdíl od názoru G. B. Shawa byl Goethe přesvědčen, a jistě to i na vlastní kůži vyzkoušel a pocítil, že ve víně jsou značné síly podněcující tvořivost. Dokonce ve svých pamětech přiznává, že nejedno dílo vzniklo při flašce

⁴¹ Viz Friedrich von Bassermann-Jordan: Goethe a víno. Soukromý tisk Jos. Oppelta synovec. Praha, 1932, s. 5.

⁴² Tamtéž, s. 7.

dobrého burgundského. A nebyl sám. O dalším velkém německém básníkovi Friedrichu Schillerovi, autorovi nesmrtelné Ódy na radost, zhudebněné Ludwigem van Beethovenem, se Goethe vyjádřil tak, že Schiller „hledaje ve víně povzbuzení pro svou tvorbu, při vši mírnosti zašel příliš daleko“.⁴³

Autor zmiňovaného spisku uzavírá vyprávění o Goethovi a víně následovně: „Tak tedy vinařství a víno doprovázely Goetha celým

⁴³ Tamtéž, s. 11.

životem a smíme věřit, že od jeho první hodiny⁴⁴ až do 22. března 1832 jest vínu děkovati za mnohé, jak co do Goethovy tvorby, tak i co do zachování jeho života.“⁴⁵

Ale pojďme se podívat na problematiku konzumace alkoholu očima soudobých výzkumníků. Budete překvapeni, stejně jako já.

⁴⁴ Goetha jako novorozence prý oživovali v nádobě s vínem.

⁴⁵ Viz Friedrich von Basserman-Jordan: Goethe a víno. Soukromý tisk Jos. Oppelta synovec. Praha, 1932, s. 17.

Láska trvající 9 000 let

Podle amerických vědců alkohol není jen nápojem měnícím naši mysl. Je prý také prvním hybatelem počátků lidské kultury – vyvolal rozvoj umění, jazyka a náboženství.⁴⁶ Alkohol uvolňuje. Lidé mají pocit, že jsou si blíží a že se jim otevírá duchovní svět. Pro mnohé kultury a civilizace bylo alkoholové opojení cestou k bohům. Pro naši racionální civilizaci však často už jen cestou na záchytku.

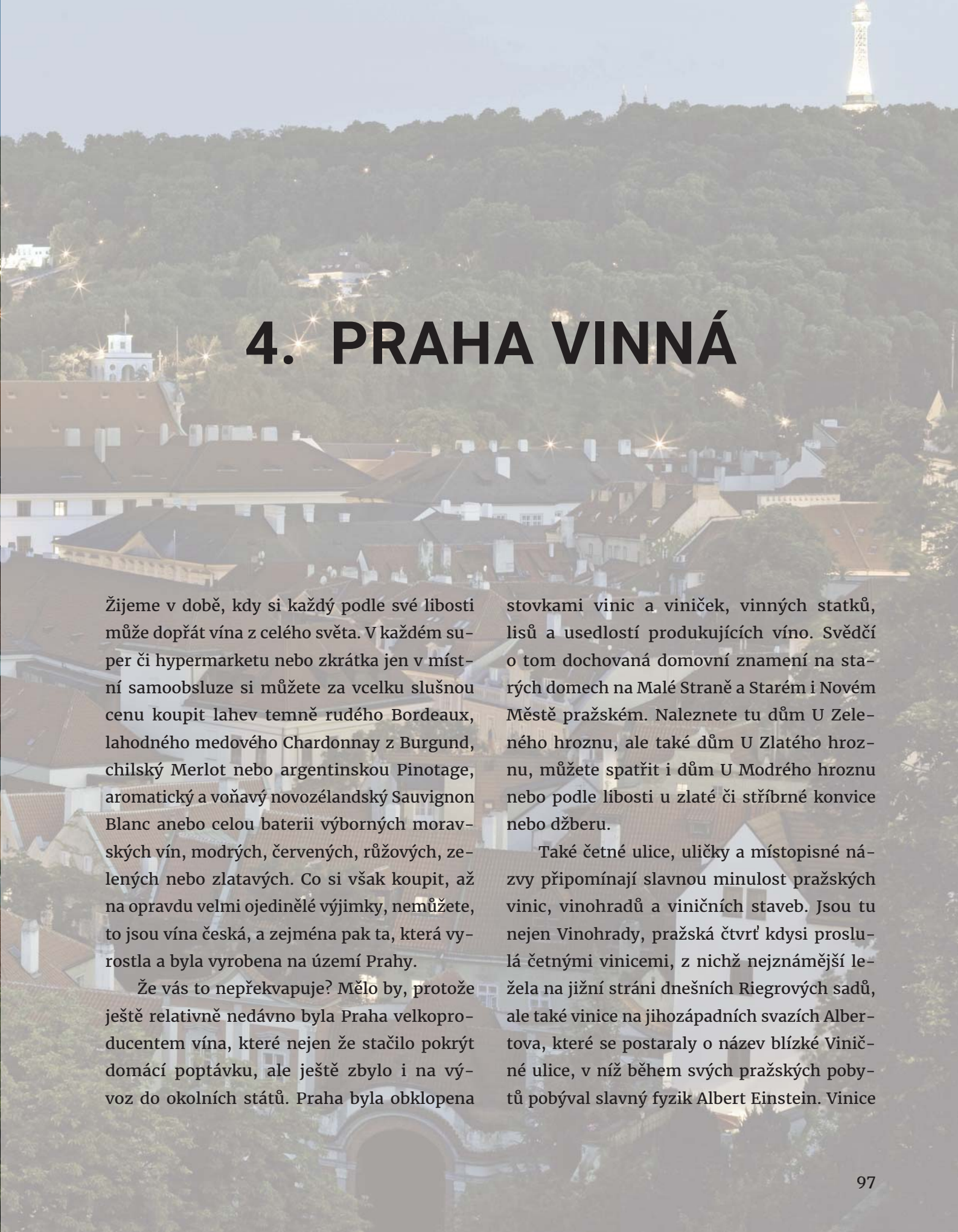
Nicméně z mnoha pramenů je zřejmé, že alkohol je jedním z nejuniverzálnějších produktů v celé historii, ale také v prehistorii. Lidé nasávali a užívali si opojení mnohem dříve, než objevili písmo. Rýžové víno se vyrábělo a pilo v Číně už před více než 9 000 lety. Avšak vliv alkoholu na člověka sahá mnohem hlouběji do prehistorie.

⁴⁶ Viz článek Our 9,000-Year Love Affair With Booze, který vyšel v časopise National Geographic v únoru 2017.

Analýzy biomolekulárních archeologů prokázaly, že Číňané vyráběli a pili víno vyrobené z rýže, medu a ovocných šťáv. Vinná réva byla jednou z prvních domestikovaných rostlin a víno se prokazatelně pěstovalo nejméně před 7 400 lety na Kavkaze, v dnešní Gruzii a v pohoří Zagros v Íránu. Někteří vědci předpokládají, že k rituálům probíhajícím v době kamenné byly používány alkoholické nápoje

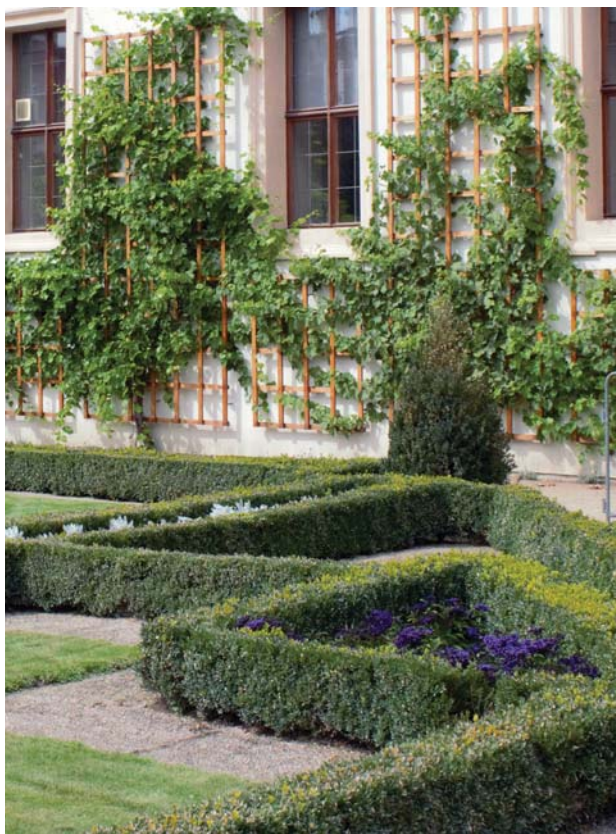
4. PRAHA VINNÁ

Žijeme v době, kdy si každý podle své libosti může dopřát vína z celého světa. V každém super či hypermarketu nebo zkrátka jen v místní samoobsluze si můžete za vcelku slušnou cenu koupit lahev temně rudého Bordeaux, lahodného medového Chardonnay z Burgund, chilský Merlot nebo argentinskou Pinotage, aromatický a voňavý novozélandský Sauvignon Blanc anebo celou baterii výborných moravských vín, modrých, červených, růžových, zelených nebo zlatavých. Co si však koupit, až na opravdu velmi ojedinělé výjimky, nemůžete, to jsou vína česká, a zejména pak ta, která vyrostla a byla vyrobena na území Prahy.

Že vás to nepřekvapuje? Mělo by, protože ještě relativně nedávno byla Praha velkoproducentem vína, které nejen že stačilo pokrýt domácí poptávku, ale ještě zbylo i na vývoz do okolních států. Praha byla obklopena

stovkami vinic a viniček, vinných statků, lisů a usedlostí produkujících víno. Svědčí o tom dochovaná domovní znamení na starých domech na Malé Straně a Starém i Novém Městě pražském. Naleznete tu dům U Zeleného hroznu, ale také dům U Zlatého hroznu, můžete spatřit i dům U Modrého hroznu nebo podle libosti u zlaté či stříbrné konvice nebo džberu.

Také četné ulice, uličky a místopisné názvy připomínají slavnou minulost pražských vinic, vinohradů a viničních staveb. Jsou tu nejen Vinohrady, pražská čtvrť kdysi proslulá četnými vinicemi, z nichž nejznámější ležela na jižní straně dnešních Riegrových sadů, ale také vinice na jihozápadních svazích Albertova, které se postaraly o název blízké Viničné ulice, v níž během svých pražských pobytů pobýval slavný fyzik Albert Einstein. Vinice

Vinice ve Valdštejnské zahradě

se táhly od dnešní ulice Na Slupi až ke Karlovu náměstí, ale rozsáhlé vinice, jak dále ukážeme, byly také na Žižkově, v Karlíně, na Letné i na Smíchově.

V Praze bylo několik dalších ulic s názvem Viničná. Další Viničná ulice se nacházela také v Libni na březích Rokytky, kde se dodnes setkáme s názvem Podvinný mlýn. Kronikář František Ruth vzpomíná na Vinařskou ulici, která se nacházela v blízkosti kostela sv. Klimenta.

Také se zmiňuje, že u nás byly vinice už dříve. Z roku 873 je známa vinice sv. Václava u Nedomice na Mělnicku, z roku 1146 vinice na Petříně. Ale rozsáhlejší vinařství u nás založil až Karel IV., když vydal roku 1358 „práva viničná“. Nechal přivážet různé odrůdy vinné révy

z Porýní, Francie a Rakouska, takže zakrátko bylo okolí Prahy na tři míle jedinou velkou vinicí. Ještě v 16. a 17. století bylo v okolí Prahy přes dva tisíce vinic o rozloze zhruba 700 hektarů a ročně se vyrábělo přes 60 000 hektolitrů vína.⁵²

Vinice pokrývaly svahy a stráně Dejvic, Nebušic a Břevnova, táhly se Košířemi, Smíchovem a Radlicemi k Vltavě. Na pravém vltavském břehu byly viniční tratě kolem Nového Města v Nuslích, Strašnicích, Vinohradech a na Žižkově. Vinice se dále táhly přes Libeň do Troje. Nejslavnější pražskou vinicí byl dnešní Vítkov, nazývaný Viničná hora, a nynější Vinohrady, které se nazývaly Viničné hory. Nuselskému údolí se říkalo Viničné údolí a Viniční potok bylo jméno dnešního potoka Botič. Ale kdeže ty loňské sněhy jsou? Postupně viniční hospodářství chřadlo a vinice pustly. Roku 1649 odpustil na 50 let císař Ferdinand III. vinařům perkrecht, tedy královský desátek z produkce vína, aby se vinařství po třicetileté válce vzpamatovalo. Moc to však nepomohlo. Na počátku 18. století se tak Praha mohla pyšnit už jen 450 vinicemi. Část vinogradů padla za oběť výstavbě městských hradeb, další část byla zničena za pruských válek a roku 1783 byl dokonce zrušen perkmistrovský úřad. Ano, ten úřad, který pečoval o rozvoj vinohradnictví a dodržování pravidel. Pražské vinice táhnoucí se téměř přes celé Vinohrady od Zvoňky na východ, včetně vinařských domků a lisů, sloužily nejen k produkci vína, ale také jako letní sídlo pro Pražany nebo útulek v dobách, kdy ve městě řádil mor.

⁵² Viz František Ruth: Kronika královské Prahy a obcí sousedních, díl III.

Vinice pod Strahovským klášterem – Svatojánská vinice

Tato nevelká vinice s vyhlídkou je součástí zahrady Strahovského kláštera, které se rozprostírají ve svahu u jižní strany konventu mezi ulicemi Úvoz a Strahovská, v dolní části je ohraničena ulicí Vlašskou a v horní části sahá k Hladové zdi. Zahradu založil roku 1613 architekt Giovanni Battista Bossi a v letech 1682 až 1700 proběhla její barokní úprava, kterou navrhl Jean Baptiste Mathey. Na západní straně je ukončena přízemním sálem, zvaným sala terrena, a na východní straně terasou s vyhlídkovým altánem. Vyhlídka s vinicí navazuje na Opatskou zahradu s letní zahradní restaurací. V současnosti se zde pěstuje odrůda Hibernál.

Réva vinná se na území Strahovské zahrady pěstovala již před rokem 1143, kdy byl založen Strahovský klášter premonstrátů. Postupem času byly petřínské vinice rozšiřovány. Část obhospodařovali sami premonstráti a část jich pronajímali nájemcům. Během válečných let (husitské války, třicetiletá válka, válka o rakouské dědictví) byly vinice i štěpnice zcela zničeny, ale pokaždé se je podařilo znovu obnovit. Zanikly až v průběhu 19. století a zachoval se pouze viniční lis ve zdi Úvozu.

Oddělení péče o zeleň Magistrátu hlavního města Prahy obnovilo část vinice kolem tohoto lisu v roce 2011.

Zahrada je společně se Strahovským premonstrátským klášterem kulturní památkou. Horní část nad vyhlídkovou cestou Raoula Wallenberga patří klášteru a dolní část rozkládající se pod touto cestou je majetkem hlavního města Prahy.

Jak chutná „nic“

Dovolte mi, milí čtenáři, abych na závěr připojil esej, která vznikla na základě mého rozhovoru s publicistou Rostislavem Sarvašem, jemuž vděčím za to, že jsem dokázal vyjádřit i ta zákoutí své mysli, k nimž bych se jinak nikdy nedostal. Z jeho pera je i výše uvedený název eseje Jak chutná „nic“:

Jiří Mejstřík prošel mnoha profesemi, ale já bych mu dal titul „soukromý filozof“. Nesvědčí o tom jen jeho kniha Filozofie a mystika vína, ale i zápal, s jakým mluví o pojmech „něco“ nebo „nic“ a jak zpochybňuje otázku jako takovou. Takže by se zdálo, že dělat s ním rozhovor nemá smysl, ale opak je pravdou. Mimochodem, v kolika letech jste napsal kapitolu duše vína?⁷⁰

Před pár lety.

Mně se zdálo, jako by to psal mladý člověk. Vaše vyznání lásky k vínu a entuziasmus, který je z toho patrný. Vše je tak s nadšením prožité...

Bude to tím, že jsem svou první lásku k němu prožil až po čtyřicítce.

Tak to byla velká láska.

To byla. Víno jsem pil již dřív, ale teprve když už jsem nebyl nepřítel státu a mohl jsem vycestovat, objevil jsem, co všechno je kolem něj – krajina, lidé, dějiny, příběhy. Jednou jsem byl na jakési společenské večeři v Kodani, kde bylo ke každému chodu jiné víno, a mě udivovalo, že se vína mohou míchat. Pak k nám v roce 1991

přijeli vzdálení příbuzní z Holandska – tři mladíci, velmi nóbl oblečení, boty ručně šité, prostě bohatí. Jak jsme si tak povídali, zmínil jsem se, že tu také pěstujeme víno. Nechtěli věřit, že bychom v Československu něco takového měli. Tak jsem hned zařídil výlet na Moravu, kde jsme se strašlivě ztřískali. A když jsem se jich po ránu ptal, co tomu říkají, tak mi tihle flámem zvalení hoši řekli: „Víš, v téhle zemi je ještě hrozně moc věcí v nepořádku, ale vy Češi musíte být šťastní lidé.“ A to mě zaujalo.

„Vino má rozměr, který přesahuje čas.“ To je věta hodna člověka, který napsal knihu Filozofie a mystika vína. Co je tím myšleno?

Nedávno jsem četl knihu od Jima Holta *Proč existuje svět?* Proč něco je. Proč spíše není nic. A je skutečně o tom, jak se filozofové a vůbec lidstvo během svého vývoje zabývá, proč něco je. Vychází to ze skutečnosti, že tu jsme a že svět je. Ale proč je, když by bylo možná lepší, kdyby tady bylo „nic“.

A proč něco je?

Ta odpověď neexistuje, přesahuje rámec světa, ve kterém žijeme. A my nejsme schopni vysvětlit systém, ve kterém žijeme. V tomhle kontextu je každá otázka zpochybněná.

Pojem „nic“ je teď třeba v New Yorku v módě. Zájem o „nic“ může být symptomem období úpadku anebo naopak projevem touhy začít znovu, od počátku, od nejjednodušší dětské otázky, která zároveň zůstává i tou nejsložitější...

Poslední dobou jsem blíž a blíž k přesvědčení, že v jistém smyslu opravdu není nic, že všech-

⁷⁰ Rostislav Sarvaš má na mysli mou knihu *Filozofie a mystika vína*, která vyšla v nakladatelství ANAG v roce 2012.

no, co je, nebo říkáme, že je, je jenom výplod našich myslí a našich smyslů a celé je to nějak podivuhodně zacyklené. Něco takové říká už Immanuel Kant v knize *Kritika čistého rozumu*. Ve Švýcarsku, v CERNU v urychlovači LHC⁷¹ proti sobě posílají elementární částice a z jejich srážení se snaží prokázat Higgsův boson, což je podle všeho prapříčina existence hmoty tak, jak ji vnímáme. Nebýt této částice, hmota není. Proto jsem blíž a blíž přesvědčení, že vše je jen odrazem naší mysli, nebo jinými slovy, že na počátku je myšlenka či informace.

A jeví se vám to jako hezké nebo smutné?

Smutné to je, pokud to vnímáte jako nicotu, jako beznaděj.

A vnímáte to jako nicotu?

Nevnímám to jako nicotu, vnímám to jako přirozený svět ve smyslu Patočkově nebo „Lebenswelt“ Edmunda Husserla. To, co my žijeme, je přirozený svět, který je nám zprostředkovaný našimi smysly a my jej tak vnímáme, žijeme a umíráme v něm a rodíme se. Pojem „nicota“ označuje buď nepřítomnost, chybění určité vlastnosti nebo věci, anebo nebytí vůbec. „Nic“ je naproti tomu jen jakýmsi výpadkem bytí.

A co paralelní světy?

Možné jsou, proč by nebyly, ale spadají do jiné oblasti? Je to jen posunutí celého problému do jiné roviny. Koneckonců podle Stephena Hawkinga existuje snad jedenácti-rozměrný svět. Někdo mluví o šesti-, osmi-rozměrném vesmíru. Obtížně se to představuje, ale jsou na to snad i nějaké matematické modely.

⁷¹ Large Hadron Collider.

Víno znamená kulturu. Bez jeho vlivu by zcela jinak vypadala nejen krajina a architektura, zásadně jiná by byla i lidská sebereflexe a její projevy, ať už v rodinném či společenském životě, v politickém a filozofickém myšlení, v poezii a krásné literatuře anebo ve výtvarném umění. Víno znamená kulturu, tu každodenní i tu slavnostní, a je významným nástrojem spojování lidí různých národů a jazyků nebo civilizačních okruhů. Pokud bychom hledali nějaký symbolický svorník naší evropské a obecně západní civilizace, mohlo by jím být právě víno jakožto fenomén kulturní a náboženský, prorůstající skrz naskrz politické a intelektuální dějiny Evropy a Západu již od antických časů.

Také české dějiny jsou od samého počátku spojeny s fenoménem vína. Bylo to právě víno, které provázelo christianizaci střední Evropy a tím i postupnou integraci slovanských kmenů mezi evropské národy. Kniha *Historie a současnost vína v Čechách* s podtitulem *Pátý korunovační klenot* mapuje souvislosti mezi rozvojem vinařství a jeho vlivem na vývoj české státnosti.

Dvě kapitoly jsou věnovány příběhům lidí, kteří se dnes ujali heroického úkolu, totiž vzkřísit slávu téměř zaniklého vinařství v Čechách. Publikace je doplněna bohatým fotografickým i obrazovým materiálem z historie vinařství a jeho nadějně současnosti.

A ještě něco. Jsem na vás, české vinaře, opravdu hrdý. Obnovujete slávu českého vinařství, podobně jako obrozenci obnovovali krásu českého jazyka. Tehdy se také zdálo, že to možná nebude vidět, a dnes je český jazyk bohatě košatý a rovnocenný s ostatními evropskými jazyky. Inu, život je krásný a víno je jeho prorokem.

www.anag.cz

ANAG
ANDRAGOGOS
AGENCY

